

4. ÜNİTE: ATATÜRKÇÜLÜK ve ÇAĞDAŞLAŞAN TÜRKİYE

ATATÜRK İLKELERİ (4. Ünite 1. Kazanım)

CUMHURİYETÇİLİK:

Cumhuriyetçilik: Cumhuriyeti benimseme, kabul etme, koruma ve yaşatmaya denir.

Cumhuriyetçilik İle İlgili Anahtar Kavramlar: Ulusal Egemenlik, Ulusal irade, Demokrasi, Milli Bağımsızlık, Çok Partili Yaşam, Seçme ve Seçilme Hakkı

Cumhuriyetin Kazandırdıkları:

- ▶ Toplumdaki ayrıcalıklar kaldırılarak vatandaşlar eşit katılma hakkı elde etti.
- ▶ Vatandaşlar kanun önünde eşit hale geldi, hakkını mahkemelerde aradı.
- ▶ Vatandaşların temel hak ve özgürlükleri güvence altına alındı, vatandaşlar fikrini söyleyerek huzurlu hayat sürme imkanı buldu.
- ▶ Gelişmemizin önündeki engeller kaldırılarak ülke ilerleme sağladı.

Cumhuriyetçilik İle İlgili İnkılaplar:

- TBMM'nin açılması
- Saltanatın kaldırılması
- Cumhuriyetin ilanı
- Çok partili hayata geçiş denemeleri
- Kadınlara verilen siyasi haklar

MİLLİYETÇİLİK:

Milet: Geçmişte bir arada yaşayan gelecekte de yaşama kararlılığı olan aynı vatan, dil, kültür ve duygu birliği olan topluluktur.

Milliyetçilik: Milleti sevmek, yüceltme ve bu uğurda çalışmaya denir.

Milliyetçilikle İlgili Anahtar Kavramlar: Milli Birlik ve Beraberlik, Milli Bağımsızlık, Millet Sevgisi, Vatan Sevgisi, Milli Tarih anlayışı, Yurtta Sulh Cihanda Sulh, Dil ve Kültür Birliği

Milliyetçiliğin Özellikleri:

- Atatürk'ün milliyetçilik anlayışına göre: **Kendini Türk kabul eden herkes Türk'tür.**
- Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı, vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı, **Türk milletinin birlik ve beraberliğini amaçlar.**
- Atatürk milliyetçiliği, **toplumu birleştirici ve bütünleştiricidir.**
- Atatürk milliyetçiliği, **ırkçılığı reddeder.**
- Atatürk milliyetçiliği, **zümre, sınıf, mezhep ayrımı yapmaz.**
- Atatürk milliyetçiliği, **laik devlet anlayışını benimser.**

Milliyetçilik İle İlgili İnkılaplar:

- ✳ Türk Tarih Kurumu'nun kurulması
- ✳ Türk Dil Kurumu'nun kurulması
- ✳ Kabotaj Kanunu
- ✳ Kapitülasyonların kaldırılması
- ✳ Misak-ı İktisadi kararları
- ✳ Tevhidi Tedrisat Kanunu

HALKÇILIK:

Milletin çıkarına ve yararına, eşit olarak, devletin halka hizmet etmesine denir.

Halkçılık İle İlgili Anahtar Kelimeler: İnsan sevgisi, eşitlik, adalet, dayanışma, halk, eşit oy, sosyal devlet anlayışı.

Halkçılığın Özellikleri:

- Cumhuriyetçilik ve milliyetçilik ilkelerinin doğal sonucudur.
- Milli egemenliği esas alır.
- Devlet, işlerini halkın yararına göre yapar.
- **Herkes kanun önünde eşittir.**
- Halkın ekonomik yönden rahat etmesi için devlet gerekli tedbirleri alır.

Halkçılıkla İlgili İnkılaplar:

- Soyadı Kanunu'nun kabulü
- Türk Medeni Kanunu'nun kabulü
- Aşar vergisinin kaldırılması
- Kılık kıyafet İnkılabı
- Tekke ve zaviyelerin kapatılması
- Millet mekteplerinin açılması

DEVLETÇİLİK

Ülkenin güçlü bir ekonomiye sahip olmasını gerçekleştirmek için izlenecek yol ve yöntemlerin belirlenmesine denir.

Devletçilik İle İlgili Anahtar Kavramlar:

Kamu İktisadi Teşebbüsleri (KİT), I. ve II. Kalkınma Planları, Devlet yatırımı, Ekonomi, Liberalizm, Karma Ekonomi, Özel Teşebbüs

Devletçilikle İlgili İnkılaplar:

- Sümerbank ve Etibank'ın kurulması
- Birinci ve İkinci beş yıllık kalkınma planı
- Maden Tetkik Arama Enstitüsü (MTA)' nün kurulması
- Devlet Demiryolları kurulması
- Merkez Bankası'nın kurulması
- İzmir İktisat Kongresi
- Teşvik i Sanayi Kanunu

Devletçiliğin Ekonomik Politika Kabul Edilmesinin Nedenleri:

Ekonomik Nedenler: Devletçilik, Türkiye'nin o zamanki şartlarından doğmuştur. Kişilerde para olmadığı için yatırımı devlet yapmıştır.

Siyasi Nedenler: Kurtuluş Savaşı'ndaki zorluklar ve ABD'de 1929'da yaşanan ekonomik bunalım sebebiyle devletçilik ilkesi 1931 yılında doğmuştur.

Sosyal-Kültürel Nedenler: Devlet toplumu sosyal ve kültürel alanda geliştirmek için okul, hastane, spor alanları yapar.

Liberalizm (Karma Ekonomi): Devletçilikte kişilerin yapamayacağı büyük işleri devletin yapması, küçük işçiler için destek, kredi gibi devletin aldığı önlemlerle özel sektörü teşvik etmesine denir.

LAİKLİK

Hukuk kurallarının dine değil, akla, bilime dayandırılması ve kişisel vicdan hürriyetinin sağlanmasıdır. Bir diğer tanıma göre: Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasıdır.

Laiklikle İlgili Anahtar Kavramlar:

Akılcılık, Pozitif düşünce, Din ve vicdan özgürlüğü, Din ve devlet işlerinin ayrılması, Deney ve gözlem,

Laikliğin Özellikleri:

- Din ve vicdan hürriyeti, devlet tarafından güvence altına alınmıştır.
- Devlet dine göre değil, akla ve bilime göre yönetilir.
- Devlet her türlü inanca saygılıdır.
- Türk milletine yeni bir yaşam biçimi sunarak çağdaşlaşmanın yolunu açmıştır.

Laiklikle İlgili İnkılaplar:

- ◆ Saltanatın kaldırılması
- ◆ Halifeliğin kaldırılması
- ◆ Şeriyeye ve Evkaf Vekaletinin kaldırılması
- ◆ Tevhid-i Tedrisat Kanunu
- ◆ 1928 yılında “Devletin dini İslam'dır.” ilkesinin anayasadan çıkarılması
- ◆ 1937’de laiklik ilkesinin anayasaya girmesi
- ◆ Medreselerin kapatılması
- ◆ Tekke ve zaviyelerin kaldırılması
- ◆ Kılık kıyafet İnkılabı
- ◆ Türk Medeni Kanunu

İNKILAPÇILIK

Çağın gerisinde kalmama, ilerleme, iyiye, güzele ve doğruya ulaşma kararlılığıdır.

Atatürk'ün inkılapçılık anlayışı, zamana göre kalmış, toplumun ihtiyaçlarını karşılamayan kurumların ortadan kaldırılması ve yerine yeni kurumların kurulmasına dayanır.

Atatürk'ün İnkılapçılık ilkesi, Atatürkçü düşünce sistemine **dinamik yapı kazandırarak çağdaşlaşmayı sürekli hale getirmiştir.**

İnkılapçılık ile ilgili anahtar kavramlar: Yenileşme, yenilik, batılılaşma, çağdaşlaşma, muasır medeniyet, modernleşme, uygarlık.

İnkılapçılığın Özellikleri:

- İnkılapçılık Atatürk'ün **tüm yaptığı inkılapları kapsar.**
- İnkılapçılığın amacı: **Türk milletini çağdaş medeniyet seviyesinin üzerine çıkarmaktır.**
- İnkılapçılıkta **sürekli bir yenilik yapma ve ilerleme** vardır.
- Eskiye kurumlara yerine **çağdaş, modern kurumlarının kurulması hedefi** vardır.

SİYASİ ALANDAKİ GELİŞMELER (4. Ünite 2. Kazanım)

SALTANATIN KALDIRILMASI (1 Kasım 1922):

Saltanat: Ülkeyi yönetme hakkının bir hanedanın elinde olması ve bu yetkinin hanedan üyeleri arasında kullanılmasıdır.

Saltanatın kaldırılma gerekçesi: Lozan'da toplanacak barış konferansı'na İstanbul ve Ankara hükümetlerinin birlikte çağırılması.

1 Kasım 1922’de halifelik ve saltanat birbirinden ayrıldı. Saltanat kaldırıldı.

Saltanatın Kaldırılmasının Sonuçları:

- ✚ Egemenliğin Türk milleti adına **TBMM tarafından kullanılacağı** ortaya konmuştur.
- ✚ TBMM hükümeti yönetimi **tek başına** ele geçirmiştir.
- ✚ İtilaf devletlerinin Lozan'da Türk tarafını **birbirine düşürme planları** engellenmiştir.
- ✚ **Saltanat ve halifeliğin ayrılmasıyla** halifelik siyasi gücünü kaybetmiştir. **Böylece Türkiye devletinin laikleşmesi yolunda önemli bir adım atılmıştır.**
- ✚ Osmanlı Devleti **resmen** sona ermiştir.

ANKARA'NIN BAŞKENT OLMASI (13 Ekim 1923):

Nedenleri:

- ✚ 27 Aralık 1919'dan itibaren temsil heyetinin milli mücadeleyi yönettiği merkez olması
- ✚ TBMM'nin Ankara'da açılması ve Kurtuluş Savaşı ile ilgili kararların Ankara'da alınması
- ✚ Türkiye'nin ortasında olması, askeri ve siyasi yönden güvenli konumda olması
- ✚ Atatürk'ün tarih bilgisine göre şehrin cumhuriyetin merkezi olarak görmesi

CUMHURİYETİN İLANI (29 Ekim 1923)

Sebepleri:

- ✓ Mustafa Kemal'in egemenliğe cumhuriyete inanan bir lider olması
- ✓ Cumhuriyet rejiminin çağdaş toplum oluşturmaya imkan sağlaması
- ✓ Fethi Bey hükümetinin istifa etmesinin üzerine yeni hükümet kurulamaması, yönetim boşluğu olması

Sonuçları:

- ➡ Yeni Türk **devletinin yönetim** şekli belirlendi. (**Cumhuriyet**)
- ➡ Mustafa Kemal'in oybirliğiyle cumhurbaşkanı seçilmesi ile **devlet başkanı sorunu** çözümlendi. (**Cumhurbaşkanı**)
- ➡ Hükümet bunalımının yaşanmasını engelleyecek **kabine sistemine** geçilmiştir.

BİLGİ NOTU: Cumhuriyetin ilanından sonra ilk cumhurbaşkanı Mustafa Kemal; ilk başbakanı İsmet İnönü; İlk TBMM Başkanı Fethi Okyar olmuştur.

BİLGİ NOTU: Mustafa Kemal milli mücadelenin devam ettiği dönemde rejim sorunu yaşanmaması için koşullar oluşmadığından devletin yönetim biçimini açıklamayı sonraya bırakmıştır.

Demokrasi: Vatandaşların geniş haklara sahip olduğu, devlet yönetimine eşit olarak katılabildiği, görevli ve siyasi liderlerin seçimle belirlendiği, hukuk kurallarına bağlı siyasi sistemdir.

Cumhuriyet: Egemenliğin millete ait olduğu, hakkını seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı, yönetim şeklidir.

Kabine Sistemi: Cumhurbaşkanının başbakanı atadığı, başbakanın da bakanları seçerek güven oyu aldığı sistemdir. Bundan önce meclis hükümeti sistemi uygulanmıştır, bu sistemde meclis başkanı hükümetin de başkanıdır.

HALİFELİĞİN KALDIRILMASI (3 Mart 1924)

Halifeliğin Kaldırılmasının Sonuçları:

- ◆ **Laik devlet** düzeninin kurulmasında **en önemli adım** atılmıştır.
- ◆ Çağdaşlaşma ve modernleşme ile ilgili inkılaplar hızlanmıştır.
- ◆ Eskiye dönüş sona ermiş, ulusal egemenlik anlayışı pekiştirilmiştir.
- ◆ Akıl ve bilim öncülüğünde toplum ve devlet düzeni oluşturma imkanı artmıştır.

1924 ANAYASASI (20 Nisan 1924)

En uzun süren anayasadır. Atatürk'ün yaptığı tüm inkılaplar bu anayasada yer almıştır. **1928 yılında “devletin dini İslam'dır.”** ibaresi anayasadan çıkarılmış, **1937’de laiklik ilkesi** anayasaya girmiştir.

1924 Anayasası’nın Bazı Maddeleri:

- Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.
- Türkiye Devleti’nin dini İslam’dır. Resmî dili Türkçedir. Başkenti Ankara’dır.
- Hâkimiyet kayıtsız ve şartsız milletindir.
- Seçimler dört yılda bir yapılır. On sekiz yaşını tamamlayan her erkek oy kullanma hakkına sahiptir.
- Otuz yaşını doldurmuş her erkek milletvekili adayı olma hakkına sahiptir.
- Türkiye halkına, din ve ırk farkı olmaksızın, vatandaşlık itibarıyla “Türk” ifadesi kullanılır.
- Türk hür doğar, hür yaşar. Hürriyet, başkasına zararı olmayacak her türlü tasarrufta bulunmaktır.

HUKUK ALANINDAKİ GELİŞMELER (4. Ünite 3. Kazanım)

TÜRK MEDENİ KANUNU: (17 Şubat 1926)

Osmanlı'da 1926 yılına kadar kullanılan **Mecelle** artık ihtiyaçları karşılamadığı için Türk toplumuna uygun **İsviçre Medeni Kanunu** alındı.

Medeni Kanunun Sonuçları:

- Çok eşle evlilik yasaklandı.
- Resmi nikah zorunluluğu getirildi.
- Miras ve şahitlikte kadın erkek eşitliği sağlandı.
- Kadına da mülkiyet ve boşanma hakkı tanındı.

BİLGİ NOTU: Medeni Kanunla kadınlara **siyasi hak verilmemiştir.**

EĞİTİM VE KÜLTÜR ALANINDAKİ GELİŞMELER (4. Ünite 4. Kazanım)

TEVHİDİ TEDRİSAT KANUNU (EĞİTİM-ÖĞRETİM BİRLİĞİ): (3 Mart 1924)

- ❖ Tevhidi Tedrisat kanunu ile tüm okullar MEB’e bağlanarak eğitim öğretimde birlik sağlandı.
- ❖ Medreseler kapatılarak kültür birliği sağlandı.
- ❖ Kız-erkek aynı sınıfta okuyarak karma eğitime geçildi.
- ❖ Okul sayısı artırıldı ve okur-yazar oranı arttı.
- ❖ İlköğretim zorunlu hale getirilerek ücretsiz eğitim sağlandı.

HARF İNKILABI:(1 Kasım 1928)

Harf İnkılabının Sebepleri:

- ✿ Arap alfabesinin halk tarafından öğrenilmesi ve anlaşılmasının zor olması
- ✿ Eğitim ve kültür alanındaki çalışmaların gelişmesinde dilin önemli etkisinin olması
- ✿ Türkçenin zengin bir bilim haline getirilmek istenmesi

Harf inkılabının Sonuçları:

- Okuma yazma oranı ve basılan kitap sayısı artmıştır.
- Kültürel gelişmelere, ortak bir konuşma dilinin oluşmasına kültür ve dilin gelişmesine katkı sağlamıştır.

BİLGİ NOTU: 1 Kasım 1928’de kabul edilen kanunla Arap harfleri yerine Latin alfabesi kabul edildi. 24 Kasım 1928 tarihinde Mustafa Kemal’e “**başöğretmenlik**” ünvanı verildi ve **24 Kasım** her yıl **Öğretmenler Günü** olarak kutlanmaktadır.

MİLLET MEKTEPLERİNİN AÇILMASI: (1 Ocak 1929)

Yeni harfleri öğretmek ve okuryazar oranını artırmak amacıyla millet mektepleri açıldı.

16-45 yaş arası vatandaşlara kurslar düzenlendi. Yeni harfler bir yıl içinde Türk halkı tarafından benimsendi.

TARİH ALANINDA ÇALIŞMALAR (TÜRK TARİH KURUMU) (12 Nisan 1931)

---- 1930'da "Türk Tarih Heyeti" oluşturulmuş, bu heyet kitapları Türkçeye çevirmiş, Türk tarihini bilimsel bir şekilde incelenmiştir. Sonuçta **"Türk Tarihinin Anahatları"** ve okullar için dört ciltlik **"Tarih Kitabı"** hazırlanmıştır.

---- 15 Nisan 1931'de **"Türk Tarih Tetkik Cemiyeti"** kurulmuştur. Bu kurum **Türk milletinin tarihe, uygarlığa katkıları üzerinde çalışmaya** başlamıştır. 1935'te cemiyetin ismi "Türk Tarih Kurumu" yapılmıştır.

---- Ankara'da üniversitelerin bilimsel çalışması için **"Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi"** kurulmuştur.

DİL ALANINDAKİ ÇALIŞMALAR (TÜRK DİL KURUMU) (12 Temmuz 1932)

---- 2 Temmuz 1932'de "Türk Dili Tetkik Cemiyeti" (Türk Dil Kurumu) kurulmuştur.

---- 1934'te "İkinci Dil Kurultayı'nda" yabancı kelimeler atılarak dilimiz sadeleştirilmiştir.

---- 1936-1937'de Arapça Geometri terimlerini yerine Türkçe terimlerinin kullanıldığı "Geometri Kılavuzu" adlı kitap yazmıştır.

Atatürk 1938'de hazırladığı vasiyetnamede Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumu'na Türkiye İş Bankası hisselerinden eşit pay ayırmıştır.

ÇAĞDAŞ ÜNİVERSİTE YOLUNDA (ÜNİVERSİTE REFORMU) (1 Ağustos 1933)

Osmanlı'dan kalan dönemin tek üniversitesi **"darülfünun"** idi. Bu kurumun reforma ihtiyacı vardı. Bu reform için **İsviçreli bilim adamı Malche** görevlendirildi. Darülfünun için rapor hazırlattı. Bu raporda:

- ✿ Bilimsel araştırmalara ve yabancı dil eğitime ağırlık verilmeli
- ✿ Öğretim üyelerinin bilimsel seviyeleri yükseltilmeli
- ✿ Spor tesisleri, pansiyon ve yemekhaneler yapılmalı
- ✿ Eğitim faaliyetlerini desteklemek için kongreler ve konferanslar düzenlenmeli

Üniversite reformunun amacı; araştıran, sorgulayan, tahlil eden, değerlendiren ve bilimsel değerleri rehber edinen bir üniversite oluşturmaktır. Bu amaçla 18 Kasım 1933'te **İstanbul Üniversitesi** kuruldu. Üniversite, **milliyetçilik ve inkılapçılık** esaslarına göre eğitim verdi.

Yurt dışından öğretim üyeleri getirtilerek dersler verdirilmiş, derslerde deney, gözlem ve uygulamalara yer verilmiştir.

SANAT VE SPOR ALANINDAKİ ÇALIŞMALAR:

- ◆ 1 Kasım 1924 yılında **müzik öğretmeni ve sanatçı yetiştirmek için Ankara Musiki Muallim Mektebi** açıldı.
- ◆ Ressamların yaptığı resimler **"Türk İnkılap Sergisi"** adıyla sergilendi.
- ◆ 1937'de **"Resim ve Heykel Müzesi"** açıldı.
- ◆ Türk sporunun ilk resmi kuruluşu **"Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı"** kuruldu.
- ◆ **Spor öğreticisi yetiştirmek için "Çapa Muallim Mektebinde kurs açıldı."**
- ◆ Türk sporcular **ilk kez 1924 yılında Paris Olimpiyatlarına** katılmışlar, dünya sporcuları ile yarışmış, dünya sporunu tanımışlardır.

**8.SINIF 4.ÜNİTE-1.BÖLÜM VIDEOSUNU İZLEMEK
İÇİN AŞAĞIDAKİ LİNKE TIKLAYINIZ.**

<https://www.youtube.com/watch?v=sCKrFFJvdbQ&t=67s>

**DİĞER DERS İÇERİKLERİ İÇİN AŞAĞIDAKİ KANAL
LİNKLERİME TIKLAYINIZ.**

YOUTUBE ABONE OL LİNKİ:

<https://www.youtube.com/@sosyalhocasimustafa>

İNSTAGRAM HESABIM:

<https://www.instagram.com/sosyalhocasimustafa/>

TELEGRAM HESABIM:

<https://t.me/sosyalhocasimustafakarakus>